

FRANKRIKE

OCH DESS AFRIKANSKA KOLONIER

Av *EINAR MODIG*

DEN fjärde franska republiken som tillkom genom 1946 års författning har ännu inte i allo blivit vad Frankrikes och Europas vänner hoppades på. Den påminner i allt för många avseenden om den tredje republiken. Förhoppningen att den kortsynta partiegoismen, som firat triumfer i det inrikespolitiska spelet och för vilken ministärdödandet blivit en sport, skulle ha bränts bort i motståndsrörelsens eld har icke realiserats, även om den senaste tidens händelser kan tolkas som tecken till vaknande ansvarskänsla hos partiledningarna. Men det vore felaktigt och orättvist att bedöma det moderna Frankrike endast efter korridorspelet i Palais Bourbon, som allt för mycket observeras i utlandet. Statsmaskineriet fungerar med hjälp av en plikttrogen fast ämbetsmannakår ganska oberoende av vindkastningarna i kammaren. Och ekonomiskt har framåtskridandet efter kriget varit mycket imponerande, fastän den i nationalkaraktären ingående starka obenägenheten att underkasta sig en tyngande beskattning ständigt skapar svårigheter för regeringarna.

Ett tillfälle att på nära håll iaktta hur mycket av verksamhetslust, initiativkraft och tro på framtiden finnes hos en nation som fåkunniga belackare, nu liksom tidigare, ofta betecknar som dekadent erbjöds ett dussin svenska industri- och affärsmän, som i februari—mars 1952 företog en studieresa till Franska Väst- och Ekvatorialafrika. Författaren till dessa rader deltog i resan såsom ersättare för kabinettskammarherre Rolf von Heidenstam, som i egenskap av ordförande i Sveriges Allmänna Exportförening förberett expeditionen tillsammans med det franska kolonialministeriet. Initiativet hade kommit från fransk sida, där man med fullt skäl ansåg att det arbete som på senare år utförts i dessa områden var av den betydelse att kännedomen därom borde spridas i utlandet. Herr von Heidenstam själv kunde av hälsoskäl tyvärr inte medfölja.

Redan före det andra världskriget hade förberedelser vidtagits för ett ekonomiskt uppbyggnadsarbete i det franska kolonialområdet. Linjerna för en statsrättslig omorganisation av imperiet uppdrogs under kriget och formulerades i ett program vid den ryktbara konferensen i början av 1944 i Brazzaville, huvudstaden i Ekvatorialafrika. Det var som bekant detta område, som blev den organiserade motståndsrörelsens moderland, sedan general de Gaulle, efter misslyckandet vid Dakar, fått de ekvatoriala territorierna helt i sin hand. Under krigsåren hade den tanken vuxit fram, att framtidens Frankrike måste baseras på en bredare grund än den gamla, bli en »commonwealth of nations», där koloniernas invånare principiellt skulle bli likaberättigade med moderlandets. Vad Afrika beträffar hade redan förut Algeriet intagit ställningen som ett franskt departement. Men i den år 1946 upprättade Union Française ingår också, dels protektoraten Marocko och Tunis, dels alla de territorier som är grupperade i de väldiga blocken Franska Västafrika (A. O. F.) och Franska Ekvatorialafrika (A. E. F.) samt mandatområdena Kamerun och Togo. Administrativt är organisationen sådan, att Marocko och Tunis, där den franske generalresidenten utövar ett slags condominium med sultanen av Marocko, resp. beyen av Tunis, sorterar under utrikesministeriet, medan de övriga områdena — givetvis utom Algeriet — tillhör kolonialministeriets sfär. Dessa områden har emellertid rätt att utse representanter i Parisparlamentets båda kamrar och har dessutom lokala representantförsamlingar. Slutligen finns ett råd och en assemblée för hela Unionen.

Den svenska expeditionen avsåg i första hand de områden, som administreras av kolonialministeriet, le Ministère de la France d'Outre-Mer, och alltså inte Nordafrika. Förhållandena där är också på grund av gamla affärsförbindelser redan ganska väl kända i Sverige. På nedresan gjorde vi emellertid ett kortare besök i Casablanca i Marocko och på hemresan ett par dagars uppehåll i Alger, i båda fallen närmast för att inte göra övergången från svensk vinter till tropikklimat allt för häftig.

Åsynen av Casablanca sådant det ter sig 1952 gav oss en försmak av de blivande upplevelserna längre söderut och väckte vår häpnad. Medan Algeriet i mycket över hundra år varit ett fält för fransk företagsamhet är protektoratet Marocko knappt fyrtio år gammalt. Men här har utvecklingen varit otroligt snabb. Casablanca som för några decennier sedan var en oansenlig liten kusthamn är nu en modärn storstad med 600 000 invånare, skyskrapor

bländande vita som hela staden och underbara villakvarter. Utefter kusten fram mot Rabat och hamnen Port Lyautey reser sig nya industrianläggningar. Ett säreget inslag i dagens Marocko utgör den amerikanska invasionen, d. v. s. de skaror av teknisk och annan personal, som kommit över från USA för att leda utbyggnadet av de fem stora strategiska flygfält, som enligt överenskomelse med franska regeringen skall ingå som ett led i Atlantförsvaret. Närvaron av flera tusen högt avlönade och med transatlantiska anspråk på livet utrustade amerikanare utgör en betydande inkomstkälla för protektoratet men skapar också besvärliga problem, inte minst genom inflytandet på den lokala löne- och prisnivån.

Om man från Nordafrika flyger raka vägen till Kongo, har man hela tiden fransk mark under planet. Men vår resroute följde kusten, som är uppdelad på en mängd, olika stater tillhöriga områden. De andra kolonialmakterna: England, Spanien, Portugal, som gjort strandhugg på denna del av den afrikanska kusten, behärskar ett strandområde med närmast bakomliggande inland. Men Frankrike, som gått fram även på de inre linjerna, har blivit Västafrikas stora kontinentalmakt. Vissa delar av det franska området, såsom Sahara-öknen, är ur ekonomisk synpunkt föga givande. Men den söder därom belägna sudanesiska regionen har betydande utvecklingsmöjligheter. Hittills är det dock de mera lättåtkomliga kustterritorierna som främst exploaterats.

Huvudstaden i territoriet Senegal och samtidigt i hela Franska Västafrika är Dakar, vår första anhalt sedan vi överflugit det mellan Marocko och Senegalfloden belägna Mauretanium, som hittills mest ägnat sig åt export av boskap, framför allt kameler, men vars jord även ger förhoppningar om viktiga mineraltillgångar. Dakar ligger visserligen i utkanten av AOF, och inte i det rikaste territoriet, eftersom Senegals ekonomi är till stor del beroende av en enda, ehuru högt utvecklad näring, nämligen produktionen av arachidnötter (jordnötter) och dessas förädling till olja och oljekakor. Men Dakar är inte bara det svarta Afrikas viktigaste hamn och på väg att bli en av de större i hela det franska imperiet, utan staden har ett ur både kommersiell och strategisk synpunkt alldeles enastående läge på spetsen av den Gröna Udden, som är Afrikas och därmed hela den Gamla Världens längst framskjutna utpost åt väster. Dakar har alltså en nyckelposition vid Atlantens smalaste del och har också blivit brofästet för flygtrafiken Europa—Sydamerika. Enligt traditionen upptäcktes Gröna

Udden av sjöfarande från Dieppe redan på 1300-talet, och området har åtminstone från 1600-talet med korta avbrott varit fransk besittning. Men det var först sedan örlogsmarinen år 1898 börjat göra Dakar till en stödjepunkt i Frankrikes försvar, som utvecklingen till storhamn tog fart. Att den ännu inte var avslutad kunde vi lätt konstatera. En väldig ny pir och ett ännu inte fullt färdigt jättestort kylhus var de aktuella nyheterna, men flera bebådades. Staden har också järnvägsförbindelse med Bamako vid Nigerfloden i Franska Sudan och tjänstgör alltså som export- och importhamn även för denna del av AOF, om vars framtid man som sagt gör sig stora förhoppningar.

Överkommissarien-generalguvernören residerar i ett imponerande vitt palats; nedanför sänker sig en grönskande park mot den blå Atlanten. Vid den lunch varmed han hälsade delegationen välkommen gav oss själva bordsplaceringen tonen för den nya franska politiken i det svarta Afrika. Där jag satt vid överkommissariens sida hade jag en neger mitt emot mig och en på min andra sida, medan de vita kolonitjänstemännen intog blygsammare platser vid bordet. Mannen mitt emot mig var Lamine Gueye, borgmästare i staden och president i le Conseil Général, det lokala parlamentet, tidigare medlem av regeringen i Paris. Min granne till höger var en annan av de mest kända negerpolitikerna Sanghor, universitetsprofessor och representant för den radikala svarta intelligensen. Det var ett nöje att lyssna till dessa båda herrar, både på grund av deras kloka uttalanden och för deras klassiska franska, som bara blev vackrare genom de mjuka tonfall, som är så karakteristiska för negrernas röster. Lamine Gueye som är en lång och ståtlig äldre man demonstrerade sedan för oss hur man på hans kansli var sysselsatt med att göra upp röstlängderna för det förestående valet till Grand Conseil. Vi skulle under resan få många bevis på de pågående strävandena att hindra uppkomsten av rasmotsatser och att vinna den infödda befolkningens medverkan vid skapandet av ett nytt och starkt franskt Afrika. Frankrike går i dessa frågor sina egna vägar, vitt skilda från dem som valts av engelsmännen eller belgarna i deras kolonier.

Det skulle föra för långt att här redogöra för alla våra intryck och iakttagelser på de platser vi besökte under den långa flygfärden utefter Guinea-buktens stränder och ned till Kongomynningen. Mina kamraters intresse inriktades givetvis främst på de besökta områdenas betydelse såsom exportmarknader, respektive inköpskällor ur svensk synpunkt. Men det som väckte allas vår

häpnad var det gigantiska arbete som efter kriget nedlagts på den ekonomiska utvecklingens befrämjande och höjande av befolkningens levnadsstandard i olika avseenden. Överallt utvidgas och nybyggas hamnar, såsom vid Abidjan på Elfenbenskusten, där lagunen framför staden förvandlats till en jättestor hamnbassäng med plats för ett obegränsat antal fartyg med stort djupgående genom att ön som skiljer lagunen från öppna havet genomgrävts med en 3 km lång och 300 m bred kanal. Vägnätet utbygges genom att de gamla stigliknande vägarna, som vållat ett fruktansvärt slitage på bilar och ringar, successivt permanentas. I Kamerun dras en verklig autostrada tvärs genom urskogen till en nyanlagd kraftanläggning av betydande mått, ingalunda det enda men det största av de företag, som avser att utnyttja de rika krafttillgångarna i de västafrikanska floderna. Jordbruket, som i form av plantager för kakao, kaffe, bananer, ananas och andra frukter samt tillvaratagandet av den vilda oljepalmens frukter och frön är den viktigaste inkomstkällan för kusterna av Västafrika och Kamerun, tillgodoses genom upprättande av med alla vetenskapliga resurser utrustade forskningsanstalter och genom hjälp till anskaffande av maskinell utrustning. Nybyggda fabriker för förädling av jordens produkter genom oljepressning, konservering och safttillverkning demonstrerades för oss. Och på varje plats vi besökte genomfor bilen kvarter efter kvarter av nybyggda eller halvfärdiga hus. Överallt var man sysselsatt med att prova ut lämpliga och attraktiva typer av bostadshus för den infödda arbetarbefolkningen.

Från Kamerun gick vår färd söderut, genom Ekvatorialafrikas båda kustterritorier, Gabon och Moyen Congo. Här hade regntiden börjat, vilket var en vederkvickelse efter den kvava och fuktiga hettan norr om ekvatorn. I dessa trakter är det de tropiska träslagen, mahogny, okoumé och andra, som dominerar ekonomin. Men medan dessa hittills exporterats i form av stockar eller sågade till bräder vid de här och där belägna anspråkslösa sågverken, har man nu börjat en förädling i stor skala genom anläggning av cellulosa- och fanérfabriker, samtidigt som man systematiskt genomforskar de skogar, som täcker de väldiga vidderna, för att finna nya värdefulla träslag bland den outtömliga rikedom av arter, av vilka djungeln är sammansatt.

Naturligtvis är man också sysselsatt med att utforska mineraltillgångarna. Nära Conakry i Guinea hade man visat oss fyndigheter av järnmalm och bauxit, som man just börjat exploatera.

En ö utanför Conakry, som ännu för två år sedan var täckt av ogenomtränglig urskog, var nu upptagen av en fullständig anläggning för tillgodogörande av den bauxit, som fanns i dagbrott på ön. I Port Gentil i Gabon hade inrättats en vetenskaplig station för fullföljande av de lovande spår av petroleumförekomster man redan anträffat.

Vid Pointe Noire som är hamnstaden i Franska Kongo lämnade vi kusten, och vårt plan ställde kursen österut, mot vårt slutmål Brazzaville, Ekvatorialafrikas huvudstad. Det var en strålande syn som mötte oss, när planet sänkte sig över den mäktiga floden, där de två syskonstäderna, Brazzaville och det belgiska Kongos huvudstad Leopoldville, är belägna, just där Kongo med strida forsar strömmar ut ur den vida Stanley Pool, som till fond har en kedja av blånande åsar.

Namnet Brazzaville har historisk klang sedan de dagar under det sista krigets mörkaste år, då de Gaulle tog upp frihetskampen härifrån och då Radio Brazzavilles utsändningar kom som trumpetstötter — den enda franska röst som kunde göra sig hörd i världen och erinra om att Frankrike inte var identiskt med Vichy. Mycket har hänt sedan dess, men över staden vilade ännu som en återglans från denna stolta tid, vilken sporrade till nya ansträngningar. Men en annan stimulans har man i konkurrensen med grannen på andra sidan floden, som har hunnit längre i utveckling. Det belgiska Kongo hade redan före kriget varit föremål för en stark exploatering och tack vare de rika naturtillgångarna blivit en blomstrande koloni. Någonting jämförligt med Katanga-kopparn och uraniumfyndigheterna har man ännu inte att visa upp på den franska sidan. Men man är optimistisk och hoppas att småningom komma i kapp grannarna. Även här var byggnadsverksamheten fantastisk. Ett jättelikt sjukhus, ännu bara halvfärdigt. Ett nybyggt lyceum, där svarta och vita barn sitter bredvid varandra på skolbänken. En nybyggd katedral, Sainte Anne du Congo, i modernistisk stil med anslutning till negerhyddornas formgivning. Och på en kulle med vid utsikt över Stanley Pool ett för någon månad sedan avtäckt, klassiskt enkelt monument över pionjären i Franska Kongo, den unge sjöofficeren Savorgnan de Brazza, som på 1870-talet konkurrerade med Stanley, då det gällde att finna flodvägen till Afrikas inre. Han förlorade tävlingen, eftersom han valt en annan flod, den norr om Kongo i Atlanten utfallande Ogoué. Men det var hans förtjänst att det franska väldet kom att nå fram till Kongos högra strand.

Den reflektion som helt naturligt trängde sig på oss efter att ha sett hela raden av nyanläggningar och ombyggnadsarbeten utefter kusten från Marocko till Kongo blev: hur har det varit möjligt för Frankrike, som under efterkrigsåren haft att sörja för stora återuppbyggnadsarbeten i moderlandet och dessutom drabbats av upprepade finanskriser, att åstadkomma de väldiga investeringar som skett i kolonierna? Visserligen har icke oväsentliga bidrag lämnats från amerikansk sida, dels genom Export-Importbank, dels och framför allt från 1948 i form av Marshallmedel (ca 80 miljoner dollars). Men huvuddelen av kostnaderna bestrides av Frankrike självt. År 1946 inrättades för ändamålet en särskild fond, den s. k. FIDES, till vilken bidrag lämnas dels från franska statsbudgeten, dels från kolonierna själva. Dessa kan erhålla lån på fördelaktiga villkor hos en finansieringsbank för kolonierna som kallas CCFOM (Caisse Centrale de la France d'Outre Mer). Det är tydligt att man i stor utsträckning drar växlar på framtiden. Om kapitaltillförseln kan fortsätta utan allvarliga rubbningar, är områdenas naturtillgångar säkerligen så betydande, att risken bör tagas, fastän det kan dröja ganska länge innan affären blir räntabel. Det hela vittnar om en djärvhet men också om en planmässighet som måste väcka beundran. En drivande kraft har varit och är alltjämt René Hoffherr, chef för planeringsavdelningen i kolonialministeriet, som år 1951 besökte Sverige och var en av initiativtagarna till vår resa. Även förre konseljpresidenten René Pleven har aktivt deltagit i planeringsarbetet. En annan av det modärna Frankrikes mest kända och idérika män, förre ambassadören och generalresidenten i Marocko Eirik Labonne har sitt namn knutet till en år 1949 framlagd storstilad plan för Union Française's ekonomiska utveckling. Däruti ingår skapandet av nya områden för tung industri, både i Nordafrika, i Guinea och på Madagaskar, allt med stöd av i de olika områdena kända eller förmodade kol- och mineraltillgångar.

Man tar säkerligen inte fel om man antar, att det starka intresse, för vilket Afrika för närvarande är föremål i Frankrike, sammanhänger med det politiska dagsläget i världen. Hur ogärna man än vill tänka sig att Frankrike skulle tvingas uppge sina värdefulla besittningar i Bortre Indien, kan man knappast dölja för sig, att Asiens roll som europeiskt koloniområde snart är utspelad. Det långvariga kriget i Indokina kostar alltjämt oerhörda belopp i pengar och fruktansvärda offer av människoliv. Frankrikes militära svaghet i Europa är direkt framkallad av nödvändigheten

att hålla en stor armé i Indokina. Efter De Lattre de Tassignys kortvariga framgångar är läget åter sådant, att intet slut på det nuvarande tillståndet kan skönjas. Upprättandet av en egen Vietnam-armé lär svårligen varaktigt kunna ändra läget, så länge stödet från Kina till Vietmin-trupperna fortsätter. Man frågar sig hur länge Frankrike skall kunna stå ut med denna blodavtappning. Visserligen skulle det dröja länge innan Väst- och Ekvatorialafrika kunde erbjuda tillräcklig ersättning för vad som kan gå förlorat i de rika och sedan länge exploaterade områdena i Indokina. Men man arbetar för framtiden.

Är då Afrika verkligen säkrare? Den frågan ställer sig gärna den utomstående och tänker då bland annat på den senaste tidens händelser i Nordafrika. Att ge ett definitivt svar på en sådan fråga är naturligtvis ogörligt. Men kanske finns det ändå vissa omständigheter, som kan förklara det starka intresse för Afrika, som kommit till uttryck under efterkrigstiden och inte bara i Frankrike. Det är ju bekant, att man i England ägnat de afrikanska problemen en växande uppmärksamhet, och att de engelska framtidsplanerna för världets försvar i hög grad är baserade på denna kontinent, sedan förbindelselinjerna genom Medelhavet och Främre Orienten utsatts för ständigt ökade risker. Till en början har man de rent geografiska skälen, alltså, positivt sett, det kortare avståndet från Västeuropa och, negativt sett, den afrikanska kontinentens svårtillgänglighet för Sovjetmakten. Trots de verkliga eller påstådda sovjetintriger, om vilka man då och då hör talas från andra delar av världen, är det ju dock tydligt att det är den euroasiatiska kontinenten som i första hand är föremål för Sovjetunionens uppmärksamhet, och även att det är Asien, som är den tacksammaste jordmånen för den kommunistiska propagandan. Detta behöver ingalunda betyda, att hela Asien är dömt att bli kommunistiskt. Varken Indien, Pakistan eller Indonesien visar några tecken till att vilja införa Moskvasystemet. Men när det gäller att utestänga från Asien vad som i Moskva kallas den imperialistiska kapitalismen, torde man nog kunna utgå från, att det sovjetryska exemplet, direkt eller indirekt, är av stor betydelse. Eller kan någon tveka om att för Asiens på svältgränsen levande hundratals miljoner, som under seklernas lopp varit föremål för exploatering av Västerlandet, de redan tidigare existerande självständighetsrörelserna genom kommunismen erhållit ett ferment så starkt, att ingen amerikansk propaganda om medborgare- och ytt-randefrihet och andra okända västerländska lyxartiklar kan tjäna

som motgift. Hur pass mycket kristendomens tal om alla människors likhet varit värt i praktiken, vet man av erfarenhet. Här kommer nu en ny religion, vars universalism är lika klar som kristendomens och som helt saknar de kombinerade ras- och socialgränser som, vilka än religionsstiftarens intentioner varit, är en påtaglig realitet i det på kristen grund vilande samhället. Stalinismen gör varken i teori eller praktik någon skillnad på högre och lägre raser, på vita och färgade. Begreppet »the white man's burden», som under modern tid tjänstgjort som en etisk motivering för kolonialpolitiken, betraktas av ett nyvaknat Asien med rätt eller orätt som en hyckleriets mask för vinningslystnad och krass egoism. Asien föredrar att lära sig att bära sina egna bördor; Moskva står till tjänst med undervisningen. Att räkna på tacksamhet för vad som från västerländsk sida, och särskilt av de kristna missionerna, gjorts för folkupplysning, sjukvård och socialhjälp vore fåvitskt. Allt detta har ju endast varit droppar i havet, och vad man begär är inte välgörenhet utan rätten att leva sitt eget liv. Har den satsen en gång blivit allmän egendom, att Europas och Amerikas storartade ekonomiska uppsving och höga levnadsstandard åtminstone till viss del berott på halvsvältande miljoners underbetalade arbete i kolonierna, kan varken radiopropaganda eller tanks undertrycka den.

Om man utgår från detta resonemang, blir frågan den, om en utveckling liknande den asiatiska är att förvänta i Afrika, i vilket fall de stora uppoffringar Frankrike underkastat sig för utvecklingen av sitt afrikanska välde skulle vara meningslösa. Härtill kan väl till en början konstateras, att förhållandena på de båda kontinenterna är så pass olika, att det inte kan anses uteslutet, att det ännu finns tid för kolonistaterna att förebygga en upprepning av det asiatiska förloppet. Någon motsvarighet till Indien-Pakistans, Kinas eller ens Indonesiens jättelika statsbildningar, baserade på relativt homogena befolkningar och kulturer, existerar inte i Afrika. Det är därför svårt att finna kristallisationspunkter för en systematisk främlingsfientlig rörelse av stora mått. Vad beträffar det franska Afrika, råder nu, såsom många gånger förut, oro i Nordafrika, i mest akut form i Tunisien. Förmodligen har incitamentet varit händelserna i Egypten och kanske ännu mer Libyens nyvunna självständighet. Det talas på nytt om en allmän arabisk resning för att driva fransmännen ur landet, och det heliga krigets gamla spöke dyker upp. Att situationen kan bli kritisk och att en på en gång fast och tillmötesgående fransk politik är

nödvändig, skall inte förnekas. Det svåraste problemet är den särskilt i Algeriet talrika franska befolkningens energiska motstånd mot koncessioner åt de infödda. Kanske har man i Frankrike dröjt för länge med den omläggning av systemet, som situationen nödvändiggör. Men det finns vissa skäl för att inte överdriva farorna. Till att börja med utgörs den infödda befolkningen inte uteslutande av araber, eftersom områdets ursprungliga invånare, berberna, bildar ett mycket betydande folkelement. Och dessa är visserligen muhammedaner men står ofta i en stark motsatsställning till araberna. Vad Marocko beträffar finns där lika många berber som araber, och fransmännens bästa stöd anses vara de mäktiga och rika berberpaschorna. Därtill kommer att erfarenheten visar, att en samverkan och ett gemensamt uppträdande av på olika statsbildningar uppdelade araber är en mycket svår sak att genomföra. Araberna är i hög grad partikularister, och mellan de olika stammarna finns skiljemurar av dynastisk, sekteristisk eller annan art. Det senaste exemplet på arabisk separatism och därav föranledd svaghet är utgången av striden om Israel, där inte ens den våldsamma och väl inte alldeles omotiverade indignationen mot de judiska inkräktarna kunde åstadkomma en sammanslutning mellan arabstaterna, tillräckligt allmän och solid för att hindra Israels seger.

Vad beträffar det svarta Afrika förefaller det, som om den politik, som fransmännen här på ett relativt tidigt stadium slagit in på, kan ha utsikter till framgång. Denna går som antytts ut på att i princip tillerkänna de infödda likaberättigande och i praktiken bereda dem, som haft tillfälle förvärva tillräcklig bildning, möjlighet att själva deltaga både i det politiska arbetet och i förvaltningen. Härtill bör anmärkas, att det endast är en försvinnande minoritet av negrerna, som hittills erhållit en högre bildning. Att man här på visst sätt sträckt sig längre, än när det gäller de nordafrikanska områdena, där antalet av bildade araber är betydande, beror väl delvis på att den komplikation, som består i förefintligheten av en talrik och rotfast vit befolkning inte existerar i de egentliga kolonierna. Sålunda kan man observera, att både på Elfenbenskusten och på andra håll produktionen av de viktigaste exportvarorna såsom kaffe och kakao i regel sker vid mindre plantager, som befinner sig i inföddas ägo. Dessa företagare erhåller myndigheternas stöd, och många av dem har en god ekonomisk ställning och lever på en standard, som gör dem till kunder för både kylskåp, radioapparater och bilar. För att den

franska politiken skall lyckas, måste emellertid det pågående arbetet på ett höjande av den infödda befolkningens bildningsnivå och levnadsstandard energiskt fullföljas. Enstaka, lokala utbrott av främlingsfientlighet med kommunistiska eller andra idéer som bakgrund kommer väl inte att kunna undvikas. Men redan av geografisk-etniska skäl förefaller faran för någon slags allmän svart samling mot fransmännen vara tämligen avlägsen. En sådan skulle omfatta så vitt åtskilda och varandra ytterligt olika raser som sudaneserna i Sudan och Senegal å ena sidan och bantustammarna i Kongo å den andra. Redan den omständigheten, att sudaneserna i motsats till de södra stammarna är muhammedaner, utgör ett hinder till många andra.
